

Vmbo-geschiedenisdag in Amersfoort

Op een zonnige donderdagmiddag in april kwamen een krappe zestig geschiedenisdocenten van het vmbo bijeen in stadscafé De Observant in Amersfoort. De bijeenkomst was niet zomaar. Er was door de VGN, in samenwerking met Anno, een studiedag georganiseerd, speciaal voor deze groep geschiedenisleraren. Het doel was om hen meer te betrekken bij het actuele geschiedenisonderwijs en hun inzicht te geven in de toepassing van de canon en het gebruik van het verhaal in de les.

Wim Duyff, afscheid nemend voorzitter van de vmbo-commissie en bestuurslid van de VGN opende de dag. In een buitengewoon warme zaal gaf hij het woord aan de eerste spreker, Hubert Slings, directeur van de stichting *entoen.nu*. Hij kreeg een kwartier de tijd om wat te zeggen over de toekomstige toepassing van de canon in het onderwijs. Vanwege de discussie die los was gebarsten over de keuze van de verschillende vensters haalde hij Pieter Geyl aan die had gezegd dat geschiedenis een discussie zonder eind was.

Vanuit de vensters kon de geschiedenisleraar een uitweiding maken naar alles wat met het onderwerp te

maken had. Zo hoef je geen enkel belangrijk historische gebeurtenis of persoon onbesproken te laten, aldus Slings. Tot nog toe zijn de teksten van de canon gericht op het niveau van leerlingen van groep 7 en 8. Maar omdat veel onderbouwleerlingen van het vmbo nog niet

'De workshops waren zinvol en leerzaam.'

echt het niveau van de bovenbouw van het basisonderwijs zijn ontstegen, kan er in het vmbo toch gebruik gemaakt worden van de beschikbare teksten. De site van *entoen.nu* biedt volgens Slings veel links naar achtergronden van de canononderwerpen die vervolgens per niveau of doelgroep gedifferentieerd kunnen worden. In september 2009 hoopt *entoen.nu* een toevoeging op de canon over de kerndoelen voor het basisonderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs op de site te zetten. Daarnaast is een ondersteuningsproject gestart bij de implementatie van de canon in het onderwijs in samenwerking met o.a. het IVGD, de VGN, Anno en het Cito. Dit project zal te zijner tijd ook bijscholing organiseren. Niet oninteressant voor de geschiedenisdocent zijn, volgens Slings, de ontwikkelingen op het gebied van audiovisuele middelen. Ook hierbij wordt samengewerkt met andere organisaties die al langer op dit gebied werkzaam zijn, zoals Schooltv en IDTV.

Workshops

Na de inleiding van Slings konden de docenten eindelijk de warme zaal verlaten om de klim te nemen naar de vertrekken die ingericht waren voor de workshops. De deelnemers mochten een keuze maken uit twee van de vijf onderwerpen. Drie ervan waren gericht op de toepassing van een onderwerp uit de canon. De twee andere workshops hadden als gemeenschappelijk thema het gebruik van het verhaal in de les. De leiding over de vijf praktijkcursussen waren in handen van Gerard Rozing en Albert van der Kaap namens de SLO, Lammert Doedens als docent en vmbo-commissielid, Huub Kurstjens namens het Cito, Arie Wilschut namens het IVGD en Henk van Kerkwijk als schrijver van onder andere historische jeugdboeken.

Albert van der Kaap (ook oprichter en beheerder van de website Histoforum) had samen met Gerard Rozing een aantal computerlessen gecreëerd met als hoofdthema 'Brugge in de middeleeuwen' (zie Kleio 2, 2008). Uitgangspunten van Van der Kaap en Rozing zijn onder andere dat een pc alleen ingezet mag worden wanneer dat een meerwaarde oplevert ten opzichte van het gebruik van een boek. En verder dat leerlingen met behulp van opdrachten de leerdoelen moeten kunnen bereiken.

De kracht van het verhaal

Arie Wilschut leidde een workshop met als thema het verhaal in de les. Zijn uitgangspunt is dat een verhaal, mits niet te lang (zo'n 10 minuten maximaal) leerlingen van het vmbo meer motiveert. Het is het beste als het verhaal aan het begin van de les wordt verteld. Want waarom zou je wachten tot het einde van de les, als je het beoogde effect – motivatie – al aan het begin van de les kunt bereiken? Vervolgens kun je, volgens Wilschut, aan de hand van het verhaal, als de nieuwsgierigheid voor het onderwerp is gewekt, beginnen met het bespreken van de lesonderwerpen. Om optimaal gebruik te kunnen maken van de toepassing van een verhaal moet de docent wel op een paar dingen letten. Zo moet er in de eerste plaats sprake zijn van een perspectief; een hoofdpersoon waarmee de leerlingen zich kunnen identificeren. Tijdens het verhaal moet je geen uitleg geven over verschillende woorden of gebeurtenissen die je in het verhaal gebruikt. Dit om de kracht van de vertelling niet weg te nemen. Vervolgens dient er een spanningsopbouw in het verhaal te zitten die naar een climax toewerkt en moet het verhaal een raadselachtig einde hebben. Het is niet nodig om het verhaal van te voren uit te leggen, omdat dit alleen maar rumoer en onrust oplevert.

Aletta Jacobs

Lammert Doedens legde in zijn workshop op een bevolgen wijze uit hoe hij een onderwerp uit de canon, Aletta Jacobs, heeft uitgewerkt voor leerlingen van het vmbo. Dat doet hij met behulp van een soort PowerPoint-voorstelling. Eerst neemt hij het totale

tijdvak waarin Aletta leefde. Vervolgens verdeelt hij dit in vier periodes. Over ieder periode volgt een korte uitleg. Eventueel kan aansluiting gezocht worden bij regionale componenten. Ter afsluiting volgt een stukje film. De belangrijke begrippen schrijft hij op het bord en de leerlingen kunnen die overnemen in een aantekeningenschrift. Doedens wil graag alle onderwerpen van de canon op een zelfde wijze in een vast format behandelen. Voor hogere niveaus heeft hij een verdieping. Volgens hem is die te gebruiken voor alle afdelingen vmbo tot en met het vwo.

'Vmbo-docenten hebben behoefte aan meer informatie over historische onderwerpen.'

De studiedag bleek een succes te zijn geweest. De workshops waren zinvol en leerzaam. Het lijkt mij duidelijk dat er in de nabije toekomst meerdere van dit soort studiedagen gehouden kunnen worden.

Tot slot nog een aantal opmerkingen over de evaluatie van de deelnemers. Buiten het algemeen overheersende gevoel dat het een waardevolle dag is geweest bleek dat veel vmbo-docenten behoefte hebben aan meer kennis over de historische onderwerpen, zoals over de examenonderwerpen staatsinrichting en het historisch overzicht vanaf 1900. Er blijft een voorkeur bestaan voor één in plaats van twee studiedagen, maar of dat alleen voor vmbo of samen met havo/vwo moet zijn, daarover zijn de meningen verdeeld. Hoe dan ook, er kan teruggekeken worden op een succesvolle eerste vmbo-geschiedenisdag en vooruitgekeken worden naar meerdere van dergelijke studiedagen.